

стимулювання формування необхідних правозахисних органів і організацій; підвищення ефективності правозахисних процедур, розрахованих на захист конституційних прав і свобод різних груп та категорій осіб, в тому числі, за допомогою притягнення до конституційної відповідальності.

Конституційна система захисту прав і свобод людини та громадянина, будучи інтегративним феноменом, отримує якісну визначеність через функціональну єдність своїх елементів. А тому, вважаємо, що до основних елементів даної системи відносяться: правозахисні норми; принципи захисту прав і свобод людини та громадянина; суб'єкти, що здійснюють правозахисну діяльність; правозахисна діяльність, яка являє собою спосіб функціонування зазначеної системи.

Актуалізація в сучасних умовах проблеми прав і свобод людини, розробка національних стандартів захисту прав людини зажадали утворити механізм реального забезпечення прав людини і громадянина, що визнано пріоритетною метою внутрішньої політики держави та всіх її органів. Процеси, які відбуваються на шляху зміцнення конституційного ладу, політичної системи і ринкових відносин дали потужний імпульс для формування національної конституційної системи захисту прав людини та громадянина. З метою приведення інституційних утворень відповідно до конституційних пріоритетів необхідно надати функціонуючій конституційній правозахисній системі цілісний характер шляхом поетапного формування або розширення повноважень існуючих спеціалізованих національних установ із захисту прав людини.

Заїка С.О., доцент кафедри кримінального процесу Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ ВИВЧЕННЯ ПОТРЕБ ЕКСПЕРТНОЇ ПРАКТИКИ

Практична значущість вивчення потреб експертної практики має вимірюватися тим, наскільки їх результати допомагають удосконалювати експертну практику, види, засоби,

напрями, форми й методи експертної діяльності, і насамперед, захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень, охорона прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження [1].

Такий критерій результативності дослідження потреб обумовлює суворий підхід до питання про використання їх висновків та рекомендацій у судово-експертній практиці. Наявності окремих, але не пов'язаних один з одним єдиною метою та логікою прикладів того, як використовується емпірична інформація про потреби практичними органами та науково-дослідними установами, вже недостатньо. Відчувається нагальна потреба усвідомити в цілісному вигляді питання про широке використання даних вивчення потреб практики. Тільки системний підхід дозволяє інтегрувати різноманітні окремі проблеми, підвести їх до одного знаменника і тим самим, найскладнішу групу різних проблем представити як єдину проблему [2, с. 12].

Якщо вивчення потреб можна розглядати як певну систему науково-дослідницьких процедур, спрямованих на отримання достовірної інформації і розроблення на її основі практичних рекомендацій, то використання результатів цього дослідження є власне процесом реалізації тих науково-обґрунтованих заходів, які містять дані рекомендації.

При практичній реалізації результатів дослідження потреб практики головною метою є удосконалення практики проведення експертних досліджень, що передбачає виконання наступних основних завдань:

а) визначення напрямів експертної діяльності, які не відповідають потребам практики;

б) визначення, спираючись на результати дослідження, обставин, які впливають на якість та результативність експертної практики;

в) визначення конкретних форм задоволення потреб, тобто безпосередніх заходів з розвитку практики [3, с. 7].

Таким чином, завдання використання результатів вивчення потреб експертної практики переводять зміст сформульованих за підсумками дослідження висновків у практичну площину.

Отримані в результаті вивчення потреб експертної практики дані мають різний ступінь визначеності й відповідно до

цього передбачають різні форми своєї практичної реалізації. Одні з них надають можливість безпосереднього формулювання необхідних для життя заходів, інші - вимагають продовження організаційної і науково-дослідної роботи для уточнення необхідних шляхів і засобів задоволення потреб.

З урахуванням зазначеного можна визначити наступні форми реалізації даних про потреби експертної практики:

- інформування відповідних органів про необхідну систему заходів щодо удосконалення експертної діяльності;
- проведення відповідних досліджень для визначення конкретних засобів задоволення виявлених потреб;
- планування і здійснення організаційно-методичної та науково-дослідної розробки заходів, прийомів і методів, які необхідні для практики [4, с. 22].

Зазначені обставини обумовлюють необхідність внесення змін до системи організації та планування наукових досліджень, переорієнтації їх на вивчення і вирішення потреб практики. Визначення шляхів задоволення потреб іноді виявляється складним завданням, оскільки в основі невирішеної проблеми та наявних недоліків може бути множинність різноманітних причин; їх своєчасне визначення та розподіл за значущістю для виправлення становища є вкрай важливими.

Так, одним із істотних недоліків експертної практики є незадовільне використання науково-технічних можливостей для виявлення, фіксації та дослідження доказів. Серед причин цього вказується на недосконалість і недостатність технічних засобів, складність процедури їх використання та оформлення отриманих результатів, відсутність у експертів необхідних навиків тощо [5, с. 10].

У всіх тих випадках, коли потреба експертної практики визначена на рівні необхідності у конкретному технічному засобі, експертній методиці, проблема полягає у формуванні завдання на проведення дослідження (розробки) певному виконавцю (установі, співробітнику).

З урахуванням того, що зміст та форма публікацій мають істотне значення для сприйняття практикою криміналістичних рекомендацій, а отже, і для розв'язання потреб практики, виникає необхідність спеціального їх розгляду. Це пов'язано із завданням створення максимально сприятливих умов для сприйняття і

засвоєння, насамперед, слідчим інформації про потреби практики, що зазначаються у криміналістичних рекомендаціях.

У зв'язку з інформуванням практичних співробітників про нові засоби та прийоми збирання і дослідження доказів, покликаних вирішувати наявні потреби практики, слід наголосити на існуючому розриві між теорією та практикою, що полягає в тому, що від теоретичного розв'язання конкретного питання до його практичної реалізації, тобто від можливостей до дійсності, нерідко спостерігається велика відстань. Тому у спеціальній літературі цілком

слухно підкреслюється необхідність обов'язкового зазначення при публікації даних про новий засіб, прийом, методику, що необхідні для їх практичного впровадження, а також, ким і у які строки це може бути здійснене [6, с. 141].

Результати вивчення проблем практики констатують стан справ у експертних підрозділах. Вони спонукають до роздумів, дають можливість порівнювати набутий досвід, своєчасно визначати нові, найістотніші тенденції розвитку експертної практики та на цій основі планомірно впливати на їх удосконалення.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України // (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88) (із змінами та доповненнями): станом на 01.03.2015: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

2. Карнеева Л.М. Проблема соотношения теории криминалистики и уголовно-процессуальной науки со следственной практикой / Л.М. Карнеева // Актуальные проблемы советской криминалистики. - М., 1980. - 180 с.

3. Карпов Н.С. Использование передового опыта органов внутренних дел по раскрытию и расследованию преступлений в целях совершенствования криминалистической тактики и методики: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Н.С. Карпов. - К., Киевская ВШ МВД СССР, 1989. - 21 с.

4. Садченко О.О. Потреби слідчої практики як відображення проблем і тенденцій її розвитку / О.О. Садченко // Криміналістика і судебна експертиза: Міжведомствений

науково-методический зборник. Вып.58, ч. 1, - К.: Министерство юстиции Украины, 2013. - С. 20-27.

5. Мазниченко Ю.О. Використання автоматизованих робочих місць експерта в судово-експертних дослідженнях: автореф. дис.... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Ю.О. Мазниченко: НАВС- К., - 2010 - 16 с.

6. Ковалева В.В. Разработка критериев системного подхода к подготовке специалиста - криминалиста как путь совершенствования криминалистической службы Украины / В.В. Ковалева // Материалы международной научно-практической конференции Человеческий фактор в повышении эффективности правоохранительных органов. - Луганск. - 1995. - С. 140-143.

Журавська З.В., доцент кафедри кримінального права і процесу Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ЗМІСТОВНІ ЕЛЕМЕНТИ СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНОГО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Теорія і практика розробки і реалізації методів та заходів руйнівного впливу на явища і процеси, які зумовлюють або можуть зумовлювати активізацію криміногенного потенціалу суспільства у виді злочинних проявів, а також недопущення їх здійснення на різних стадіях злочинної поведінки, тобто на стадіях формування кримінальної мотивації, виникнення умислу на вчинення злочину, готування до злочину та замаху на злочин, називається спеціально- кримінологічним запобіганням злочинності [1, с. 21]. На відміну від інших напрямів запобіжної діяльності, як обґрунтовано довів А.П. Закалюк, заходи спеціально-кримінологічного спрямування чинять вплив: 1) не тільки після вчинення злочину, але частіше до нього; 2) у сфері, яка лише частково регулюється правом;

3) засобами, що мають виключно цільове запобіжне призначення; 4) інколи паралельно із засобами інших різновидів (напрямів) запобігання злочинам (загальносоціального, індивідуального), але частіше після них [2, с. 328-329].